

[itobiad], 2020, 9 (5): 4088/4120

**Öğrenme Güçlüğü Konusunda Yayınlanmış Makalelerin
Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, WOS ve TR Dizin Örneği**

A Comparative Analysis of Articles Published on Learning
Difficulties, WOS and TR Dizin Example

Meral DEVECİ

**Öğretim Görev., Namık Kemal Üniv. SHMYO, Çocuk gelişimi programı
Instructor, Namık Kemal Univ. VSHS, Child Development Program**

e-mail: mdeveci@nku.edu.tr

Orcid ID: 0000-0003-1432-8544

E. Seda KOÇ

**Dr. Öğret. Üyesi, Namık Kemal Üniv. SHMYO, Çocuk gelişimi programı
Asst Prof., Namık Kemal University VSHS, Child Development Program**

e-mail: eskoc@nku.edu.tr

Orcid ID: 0000-0003-1656-8808

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type	: Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received	: 27.07.2020
Kabul Tarihi / Accepted	: 12.12.2020
Yayın Tarihi / Published	: 24.12.2020
Yayın Sezonu	: Ekim-Kasım-Aralık
Pub Date Season	: October-November-December

Atıf/Cite as: Deveci, M , Koç, E . (2020). Öğrenme Güçlüğü Konusunda Yayınlanmış Makalelerin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, WOS ve TR Dizin Örneği . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 9 (5) , 4088-4120 . Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/57287/774509>

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 – Istanbul / Eyup, Turkey. All rights reserved.

Öğrenme Güçlüğü Konusunda Yayınlanmış Makalelerin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, WOS ve TR Dizin Örneği

Öz

Bu çalışmada öğrenme güçlüğü konusunda 2015-2019 yılları arasında yayınlanan uluslararası ve ulusal makalelerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi hedeflenmiştir. Buna göre WOS ve TR Dizin veri tabanında yer alan toplamda 1259 (1205 WOS/54 TRDizin) makale araştırmacılarca belirlenmiş olan ölçütler çerçevesinde incelenmiştir. Bir durum çalışması örneği olan bu çalışmada verilerin analizinde içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, British Journal of Learning Disabilities, Tizard Learning Disability Review ve Advances in Mental Health and Intellectual Disabilities dergilerinin WOS veri tabanında; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, Turkish Studies, İlköğretim Online dergilerinin ise TR Dizin veri tabanında öğrenme güçlüğü ile ilgili en fazla makalenin yayınlandığı dergiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. WOS veri tabanında en fazla makalenin yayınlandığı yıl 2015 iken, TR Dizin veri tabanında en fazla yayının 2017 yılına ait olduğu görülmüştür. İngiltere, ABD ve Avusturalya'nın WOS veri tabanında en fazla yayına sahip ülke olduğu; Türkiye'nin ise 131 ülke içerisinde 12. sırada olduğu belirlenmiştir. Çalışmada makalelerin metodolojik özellikleri açısından benzer özellikler gösterdiği; makalelerde nicel yöntem ve tarama modelinin çoğunlukla tercih edildiği görülmüştür. Bununla birlikte makalelerin içerik unsurları açısından belirgin farklılıklar olduğu tespit edilmiş; buna göre öğrenme güçlüklerinin TR Dizin veri tabanında yer alan makalelerde genel olarak (%63) ele alınmış iken WOS veri tabanında yer alan makalelerin büyük bir bölümünde (%72) disleksi, diskalkuli ve disgrafinin ayrı ayrı ele alınmıştır. Söz konusu öğrenme güçlükleri arasında en fazla çalışmanın ise disleksi ile ilgili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme Güçlüğü, Makale İncelemesi, Karşılaştırmalı Eğitim, WOS, TR Dizin

A Comparative Analysis of Articles Published on Learning Difficulties, WOS and TR Dizin Example

Abstract

In this study, it was aimed to examine comparatively international and national articles on learning difficulties between 2015-2019. Accordingly, a total of 1259 (1205/54) articles in the WOS and TR Dizin database were examined within the framework of the criteria determined by the researchers. In this study, which is an example of a case study, content

analysis technique was used in the analysis of data. According to the findings obtained, British Journal of Learning Disabilities, Tizard Learning Disability Review and Advances in Mental Health and Intellectual Disabilities had the highest number of articles on learning disability in the WOS database British while Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education, Turkish Studies and Elementary Education Online journals had the highest number of articles on learning disability in the TR Dizin database. It was observed that the year in which the most articles were published in the WOS database was 2015 and the highest number of articles belonged to 2017 in the TR Dizin database. It was determined that England, USA and Australia were the countries with the highest number of publications in the WOS database; and Turkey was the 12th out of 131 countries. In the study, it was determined that the articles in the databases had similar characteristics in terms of methodological features and the quantitative method and screening model were mostly used in them. However, it was determined that there are significant differences in terms of content elements of the articles; accordingly, it was concluded that learning difficulties were generally examined in the articles in the TR Dizin database (63%), while dyslexia, dyscalculia and dysgraphia were dealt with separately in most of the articles (72%) in the WOS database. It was determined that the most studies among these learning difficulties were related to dyslexia.

Keywords: Learning Difficulty, Article Review, Comparative Education, WOS, TR Dizin

Giriş

Duyu organları, beyne çevreden ve vücudun kendi içinden aldıkları uyarınları göndermektedir. Öğrenme; yeni bir bilgi veya 'uyaran akışının' bireyde kalıcı davranış değişikliğine yol açmasıdır. Dünyaya gelen bebek, uyarınların merkezi sinir sistemi tarafından algılanması, yorumlanması ile çevresi hakkında bilgi edinmekte, yaşadığı dünyayı öğrenmektedir. Böylece ilk öğrenmeler gerçekleşmekte ve öğrenme yaşam boyu devam etmektedir. Okul çağına gelen bir çocuk için ise akademik öğrenme başlamaktadır. Çocuğun geleceğe hazırlanması için çok önemli bu bilişsel süreçte ortaya çıkan öğrenme güçlükleri kişinin akademik ve günlük performansını etkilemektedir (Baymur, 1994,s. 12, Deveci ve Ercan, 2018,s. 3, Gürsoy, 2018;s. 66-67, Çelik, 2019,s. 48-49)

Eğitim, psikoloji, tıp ve sosyoloji gibi bir takım profesyonel disiplinler ortak olarak öğrenme güçlüğü üzerinde çalışmaktadır (Özkubat, 2019,s. 33). Bu durum öğrenme güçlüğü'nün farklı şekillerde tanımlanmasına neden

olmaktadır. Alanyazın yer alan tanımlardan ilki Kirk (1963,s. 9-11) tarafından yapılarak öğrenme güçlüğü kavramı dil, okuma, yazma, imla, aritmetik alanların birinin ya da birden fazlasının gelişiminde gerilik, bozulma hali şeklinde ifade edilmiştir. Diğer bir tanıma (Engelli Bireyler Eğitim Yasası, 1977,s. 6) göre ise bu kavram algı problemleri, beyin hasarı, minimal beyin hasarları, disleksi ve gelişimsel afazi gibi alanları içeren ancak görme, işitme veya motor becerilerin, zihinsel yetersizliğin ya da duygusal bozukluğun sonucu olan bir öğrenme problemini içermeyen bir bozukluk olarak nitelendirilmiştir. Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklar Derneği (1986,s. 2) tarafından yapılmış olan tanım incelendiğinde ise bireylerin özbenlik saygılarını, eğitsel ve mesleki yaşamları ile sosyal ve/veya günlük yaşam becerilerini yaşam boyu etkileyebilen nörolojik kökenli kronik bir durum şeklinde ifade edildiği görülmektedir. IDEA'ya (Individuals with Disabilities Educationla Act) göre ise öğrenme güçlüğü yazılı – sözlü dili anlama ve kullanma için gerekli olan bir ya da birkaç psikolojik sürecin etkilenmesiyle ortaya çıkan dinleme, düşünme, konuşma, okuma, yazma ve matematikte yaşanan güçlüklerdir (IDEA, 2004,s. 6).

Ülkemizde öğrenme güçlüğü kavramı resmi olarak ilk defa 1975 yılında kullanılmış; bu tarihte öğrenme güçlüklerine sahip bireyler kültürel yoksunluğu olanlar ve diğer öğrenme güçlükleri olanlar olmak üzere iki alt kategori altında incelenmiştir (Görgün ve Melekoğlu, 2019,s. 86-88). Kültürel yoksunluğu olan bireylerin öğrenme güçlüklerin öğrenme güçlükleri içerisinde değerlendirilmesi görüşü zaman içinde geçerliliğini yitirmiştir. Buna göre öğrenme güçlüklerinin zihinsel yeteneklerdeki eksiklikler (Kriter A) ve günlük uyumda bozukluklar (Kriter B) bağlamında değerlendirilmeye başlanmıştır (DSM5, 2013,s.66).

Öğrenme güçlükleri, 1985 yılı itibari ile tek bir başlık altında ele alınmaya başlanmış ve zaman içerisinde öğrenme güçlüğüne ilişkin farklı tanımlar yapılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2006 yılında yapılmış olan son tanımda öğrenme güçlüğüne sahip bireyler "...dinleme, konuşma, okuma, yazma, heceleme, dikkat yoğunlaştırma ya da matematiksel işlemleri yapma güçlüğü nedeniyle özel eğitim ve destek eğitime hizmetine ihtiyaç duyan birey" olarak ifade edilmiştir (MEB, 2006,s. 2).

Tanımlarda görüldüğü gibi öğrenme güçlüğü yaşam boyu devam eden bir süreç olarak nitelendirilmekle birlikte daha çok okul dönemi içerisinde ele alınmaktadır. Bu nedenle öğrenme güçlüğünü uygun eğitim olanaklarına rağmen okuma, okuduğunu anlama, yazma, sayı algısı, matematiksel akıl yürütme gücü ve bu alanların içindeki çeşitli alt becerileri de kapsayan akademik becerileri edinmede yaşanan zorluklar olarak kabul eden bakış açısı daha yaygındır (Vaughn ve Fuchs, 2003,s. 141, DSM-5, 2013,s. 2). Öğrenme güçlükleri çoğunlukla akademik becerilerin daha sık kullanılmaya başlandığı formal eğitim süreçleri kapsamında belirgin bir şekilde gözlemlenebilmektedir. Bununla birlikte okul öncesi dönemde öğrenme güçlüğü belirtileri yapılan araştırmalara göre uzaysal-zamansal süreçlerde, işitsel, görsel ve dokunsal süreçlerde ve denge ile motor kontrolünde var

olduğu bildirilen kusurlar bulunmaktadır (Aslan, 2015,s. 577). Bu kusurlar öğrenme güçlüklerinin daha erken dönemlerde fark edilebilmesine imkan tanımaktadır.

Öğrenme güçlüğü kavramı ile ilgili önemli olduğu düşünülen bir diğer nokta ise bu kavramı karşılayan pek çok farklı terimin geçmişten günümüze kullanılmış olmasıdır. Psikolog Kirk tarafından okulda öğrenme konusunda ciddi sorunlar yaşayan ancak belli bir engeli olmayan öğrenciler için kullanılan öğrenme güçlüğü kavramı bugüne kadar 'Doğuştan Kelime körlüğü' 'Minimal Beyin Hasarı' ve 'Merkezi Sinir Sisteminin Fonksiyon Bozukluğu' (Akt: Çelik, 2019,s. 48) gibi kavramlarla da ifade edilmiştir. Günümüzde de benzer şekilde uluslararası ve ulusal alanyazın öğrenme güçlüğü yerine öğrenme bozukluğu, özgül öğrenme güçlüğü, özel öğrenme güçlüğü kavramlarına yaygın olarak rastlanılmaktadır (Başar ve Göncü, 2018,s. 185).

Öğrenme güçlüğü, zihinsel yetersizlik, gelişimsel yetersizlik, işitme ya da görme sorunları, nörolojik sorunlar ya da motor bozukluklarından, psikolojik ve çevresel koşullar ya da kültürel farklılıklardan kaynaklanmamaktadır. Yani genel bir sorunun parçası değildir. Bu durum öğrenme bozukluğunun tanısız bir özelliği olarak belirtilmektedir (Özçivit Asfuroğlu ve Fidan, 2016,s. 11). Bunun yanında öğrenme bozukluğu olan bireylerin normal ve normal üstü zeka bölümüne sahip oldukları ancak zeka potansiyellerine kıyasla daha düşük okul başarıları gösterdikleri ifade edilmektedir. (MEGEP, 2007,s. 4). Diğer bir deyişle bireyin zeka bölümü ve okul başarıları arasında tutarsızlık söz konusudur. Bireyin akademik becerilerdeki performansı, yaş ortalamasının çok altındadır veya akademik performans için akranlarına göre fazladan çaba göstermesi gerekmektedir. Bu durum 'beklenmedik akademik başarısızlık' olarak tanımlanmaktadır (Eissa, 2018,s. 109). DSM-5'te de bu tanısız durumlara atıfta bulunularak öğrenme bozukluğu 'Özgül' olarak değerlendirilmiştir (DSM-5, 2013,s. 4,Eissa, 2018,s. 108); öğrenme güçlüklerinin bireylere özgü farklılıklarla ortaya çıkabildiği belirtilmiştir.

Öğrenme güçlüğü olan çocuklar özel gereksinimi olan çocuklar içerisinde en büyük grubu oluşturmaktadır. Öğrenme güçlüğü özel gereksinimli öğrenciler sınıflandırmasında yer alan tüm gruplar içerisinde en kalabalık grubu %50.5 oluşturmaktadır (Mastropieri ve Scrugs, 2004,s. 9).Okul çağındaki çocuklar arasında yaygınlığı ise %5-%15 olarak ifade edilmektedir (APA, 2013,s. 8, Güzel Özmen, 2017,s. 15). Öğrenme güçlüğüne ilişkin veriler değişkenlik gösterebilmekle birlikte genel bir ifade ile öğrenme güçlüğüne sahip öğrenci sayısının dikkate alınması gereken bir düzeyde olduğunu söylemek doğru olacaktır.

Öğrenme güçlükleri okul öncesinde dil ve konuşma problemi olarak, ilköğretim 3. sınıfa kadar okuma yazma sorunları olarak görülmektedir. Sonraki yıllarda ise, okuma yazma sorunları başka akademik alanlarda öğrenmeyi etkilemektedir (Güzel Özmen, 2017,s. 15). Alanyazında şemsiye

bir terim olarak gördüğümüz öğrenme güçlüğü, temel akademik becerilerdeki öğrenme bozukluklarını içermektedir (Corley ve Tayman, 2002,s. 21). Bunlar; okuma bozukluğu (disleksi), matematik bozukluğu (diskalkuli), yazma bozukluğu (disgrafi) alanlarında yaşanan güçlükler göre sınıflandırılmaktadır (Eissa, 2018,s. 108). Ayrıca bazı araştırmalarda da sözel olmayan öğrenme güçlüğü şeklinde bir sınıflandırma (Mammarella vd., 2016, s. 255) ile

- 1- Okuma (Disleksi): Yanlış okuma, yavaş okuma, okurken kelime ve hece atlama, harfler ya da kelimenin tamamını tersten okuma, okuduğunun doğruluğundan emin olamama, okuma sırasında kelimeleri tahmin etme, doğru okusa bile okuduğu metnin anafikrini bulmada zorlanma. (DSM-5,2013,s. 4 Çıkılı, Alegöz ve Bala, 2017,s. 32).Okuma ve yazma problemleri birlikte görülmekle birlikte, yazma problemleri yaşayan bireyde okumada belli bir problem görülmeyebilir. Ayırt edilecek bir durum olarak disleksili çocukların disgrafisi olanlardan daha okunaklı yazısı olmasıdır (Politi, Papasakellariou, Afentaki, Kapetanou, Laskari, 2017,s. 61).
- 2- Yazma (Disgrafi): Disgrafi, disleksi ile ilişkilendirilmesine rağmen sınıflandırma ve tanım bakımından farklılık gösterir, ancak her ikisi de öğrenme bozuklukları kategorisine içindedir. Disgrafi, yazı yazmada zorluklara neden olan bir durumdur. Yazma becerileri, çocukların sınıf düzeyine göre beklenildiği gibi gelişmemektedir. Yazı yazma süreci düşünceleri organize etme, bellekte tutma ve bellekten alıp dile dönüştürmeyi gerektirmektedir. Yazı yazma sürecinde beyindeki birçok alan eşgüdüm halinde çalışmaktadır. Bununla birlikte ince motor becerilerle işbirliği gereklidir (Dohla ve Heim, 2015,s. 52). Yazmadaki zorluklar farklı şekilde ortaya çıkar: Bunlar çoğunlukla resim becerisinde zayıf seviye, okunamayan el yazısı, ters yazma, yazı yazarken ünlü ve ünsüz harfleri ekleme, atlama ya da değiştirme, ayrıca yazarken noktalama hatası yapma, imla kurallarına uymada ve düşüncelerini yazılı olarak ifade etmede zorlanma, yazma sırasında uygun pozisyonda oturmama, kötü el yazısı ve kendi yazdığını okuyamama, kalemi doğru şekilde tutamamadır (DSM-5, 2013; Botsas ve Panteliadou, 2007,s. 9).
- 3- Matematik (Discalkulli): Sayılar ve sayı ilişkilerini anlamada yetersizlik, akranlarının aksine zihinden işlem yapmak yerine parmakla sayma, problem çözme ve matematiksel akıl yürütmede sayıları hem rakam hem kelime olarak (üç, 3) öğrenmede, saat okumada, yön bulma, sağını –solunu ayırt etmede zorlanma şeklinde görülmektedir (DSM-5, 2013,s. 4, Özçivit Asfuroğlu, Fidan, 2016,s. 12).

Öğrenme güçlüğü hayat boyu devam eden, farklı tür ve derecelerde meydana gelen, nörolojik kökenli olduğu belirtilen bir yetersizlik türüdür. Öğrenme güçlüğü eğitim, psikoloji, psikiyatri, nöroloji, genetik gibi disiplinler arası alanlarda farklı yönleriyle araştırılmış olmasına rağmen nedeni henüz tam olarak belirlenmemiştir (Amandeep ve Jubilee, 2017, s. 21). Tanısı; aile öyküsü, çocuğun gelişim öyküsü, tıbbi gelişimi, formal ve informal değerlendirmeler, bireyin geçmişte ve şimdi nasıl etkilendiği bilgilerine dayanarak konmaktadır. Bireysel farklılıklar içeren öğrenme güçlükleri aile, öğretmen ve doktor tarafından erken tanılanarak, müdahale sürecine geçilmesi bireye önemli katkı sağlayabilmektedir (Kuruyer ve Çakıroğlu, 2017, s. 540).

Belirli bir alana özgü çalışmaların incelenmesi alana ait alanyazının gözden geçirilerek özet verilerin sunulmasını sağlamaktadır. Bu veriler söz konusu alan için mevcut durumun genel değerlendirilmesinin yapılmasına ve varsa alanyazın ilişkin ihtiyaçların belirlenebilmesine imkan sunmaktadır. Özel öğrenme güçlüğü konusunda önemli katkılar sağlamış olan birtakım çalışmalar (Uzunboylu, 2019; Görgün, 2019; İlker, 2017; Arı, 2019) olmakla birlikte her çalışmada olduğu gibi söz konusu çalışmalara ait bazı sınırlılıklar da yer almaktadır. Bu çalışmada söz konusu sınırlılıklara neden olduğu düşünülen değişkenler gözden geçirilerek alanyazına yeni katkılar sağlanması hedeflenmiştir. Buna göre çalışmada geçmiş çalışmalardan farklı olarak ulusal ve uluslararası alanyazın birlikte ele alınarak iki önemli veri tabanında (WOS (Web of Science)/TR Dizin) yer alan öğrenme güçlüğü ile ilgili makaleler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışmada bir diğer farklılık olarak daha fazla sayıda (1259) makaleye ulaşılarak alanyazın için daha kapsamlı bir inceleme yapılmış olmasıdır.

Çalışmada elde edilen sonuçların öğrenme güçlüğü konusundaki makalelerin genel eğilimlerinin belirlenmesi dışında ülkemizde yayınlanmış olan yayınların uluslararası alanyazın içindeki yerinin ortaya konulabilmesi adına önem taşıdığı düşünülmektedir. Bu sonuçlar aracılığıyla ulusal düzeyde yapılan yayınların önemli görülen ya da bu yayınlara ait eksik olduğu düşünülen çalışma unsurlarının belirlenerek öğrenme güçlüğü konusunda araştırmaya konu olan değişkenlere yönelik farkındalığın artırılacağı; yapılacak çalışmalara ışık tutulacağı öngörülmektedir.

Çalışmada belirlenmiş olan hedeflere ulaşılabilmesi için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Öğrenme güçlüğü konusunda yayınlanmış olan makalelerin,

- yayınlandıkları dergilere,
- yayınlandıkları yıllara,
- konu alanlarına,
- incelenen öğrenme güçlüklerine,
- yapıldıkları ülkelere,

- atıf sayılarına,
- kullanılan yöntem,
- araştırma modellerine,
- örneklem özelliklerine,
- veri toplama araçlarına göre dağılımları nasıldır?

Öğrenme gücü konusunda en fazla atıf alan makalelerde öne çıkan bulgular nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Öğrenme gücü konusundaki makalelerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesinin amaçlandığı bu çalışma nitel araştırma modeline göre yürütülmüş olan bir durum çalışması örneğidir. Nitel araştırmalar nitel sürecin izlendiği, nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı (gözlem, görüşme, doküman incelemesi), olgu ve olayların kendi ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir yaklaşımla ortaya konulduğu araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2016,s. 80). Durum çalışmaları, sınırlı bir sistemin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak o sistemin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010,s. 21). Gerring (2007,s. 54)' e göre durum çalışmalarında, daha fazla durumu açıklamak amacıyla tek bir durumun derinlemesine çalışmaktadır. Bu çalışmada benzer bir bakış açısı ile öğrenme gücüne ilişkin çalışmalar araştırmacılarla belirlenen sorular çerçevesinde incelenerek öğrenme gücü alanyazın ilişkili kapsamlı bir değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni WOS ve TR Dizin veri tabanlarında yer alan öğrenme gücü konusundaki yayınlardan oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise veri tabanlarında 2015-2019 yılları arasında yayınlanmış olan toplam 1259 (1205/54) makaleden oluşmaktadır. Veri tabanlarında 2020 yılına ait yayınların olduğu görülmüşse de bütüncül ve nesnel bir değerlendirme yapılabilmesi için bu yayınlar çalışma kapsamına alınmamıştır. Çalışmada örneklemin belirlenmesinde ölçüt örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Ölçüt örnekleme önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Baltacı, 2018,s. 80). Ölçüt araştırmacı tarafından oluşturulur ya da daha önceden hazırlanmış ölçütler listesi kullanılabilir (Marshall and Rossman, 2014,s. 39). Bu çalışmada kullanılan ölçütlerin belirlenmesinde öncelikle alanyazın yapılmış olan benzer çalışmalar incelenmiştir. Araştırmacılar tarafından alanyazın taraması sonrası hazırlanan ölçüt listesi uzman görüşüne sunulmuş, uzmanlardan gelen geribildirimlere göre liste düzenlenerek son hali verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada incelenecek olan makalelere WOS ve TR Dizin veri tabanlarından ulaşılmıştır. Alanyazında öğrenme güçlüğü tek bir şekilde isimlendirilmediğinden veri tabanlarında aramalar yapılırken öğrenme güçlüğü, özgül öğrenme güçlüğü, özel öğrenme güçlüğü, öğrenme bozukluğu anahtar kelimelerinin tamamı kullanılmıştır. Uluslararası alanyazın taramasında ise learning difficulty, specific learning disability, special learning disorder, learning disorder kelimeleri tercih edilmiştir. Buna göre öğrenme güçlüğü ile ilişkili olmadığı ve mükerrer olduğu belirlenen 123 yayın çalışma kapsamına alınmamıştır.

Verilerin analizinde nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. İçerik analizi veriden onun içeriğine ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar çıkarmak üzere kullanılan bir araştırma tekniğidir (Krippendorff, 1980,s. 19). Bu teknik kullanılırken metin içinde tanımlanan belirli karakterlerden tarafsız sonuçlara ulaşılması hedeflenmektedir (Stone ve ark. 1966,s. 78). Çalışmada veri tabanlarındaki makaleler araştırmacılar tarafından, ölçüt listesinde yer alan maddelere göre incelenerek elde edilen veriler yüzde (%) ve frekans (f) değerleri kullanılarak sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel bir araştırmada geçerliğin sağlanmasında, toplanan verilerin ayrıntılı bir şekilde rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması önemli ölçütlerden biridir (akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016,s. 98). Bu nedenle çalışmada verilerin analizi öncelikle araştırmacılar tarafından ayrı ayrı yapılarak elde edilen bulgular detaylı raporlar haline getirilmiştir. Araştırmacılar daha sonra bir araya gelerek elde edilen veriler karşılaştırılarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Nitel araştırmalarda elde edilen sonuçların bu alanda uzman olan kişilerle paylaşılması ve onlardan geri bildirim alınması araştırmanın güvenilirliğini arttırmaktadır (Glesne ve Peshkin,1992,s. 20). Sonuçların güvenilirliğini sağlamak için farklı kodlayıcıların aynı metni aynı şekilde kodlamaları gerekmektedir (Stemler, 2001,s. 31). Çalışmada araştırmacılar tarafından ulaşılan sonuçlar alan uzmanı olan 3 araştırmacının görüşüne sunulmuş, uzmanlar tarafından bulguların yorumlanmasına ilişkili gelen geribildirimler (kavramların gözden geçirilmesi, kavramlar ve yorumlar arasında bağ kurulması, bulguların yeterli kanıtla dayandırılması vb.) ışığında makaleye son hali verilmiştir.

Bulgular

Çalışmada ilk olarak öğrenme güçlüğü konusunda yapılmış olan makalelerin yayımlandıkları dergilere göre dağılımları incelenmiştir. Buna göre WOS veri tabanında yer alan makalelerin 573 farklı dergide

yayınlanmış olduğu belirlenmiştir. Söz konusu dergiler arasından en fazla makalenin yayınlanmış olduğu ilk 10 dergi aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1.

WOS veri tabanında en fazla makalenin yayınlandığı ilk 10 dergi

Dergi Adı	(f)	%
British Journal of Learning Disabilities	66	5.47
Tizard Learning Disability Review	40	3.32
Advances in Mental Health and Intellectual Disabilities	36	2.98
Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities	29	2.40
Learning Disability Quarterly	25	2.07
Journal of Learning Disabilities	20	1.66
Research in Developmental Disabilities	17	1.41
Journal Of Intellectual Disabilities and Offending Behavior	15	1.24
Disability Society	13	1.07
Frontiers in Psychology	13	1.07
Diğer Dergiler	931	87,31

Tablo 1’de görüldüğü gibi WOS veri tabanında yer alan 1205 makalenin yayınlandığı toplam dergi sayısı oldukça yüksek olmasına (573) rağmen tabloda yer alan ilk 10 dergideki yer alan toplam makale sayısı (142) %22,69’luk bir oranla öğrenme güçlüğü çalışmalarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Söz konusu dergiler içerisinde en fazla makalenin yayınlandığı derginin “British Journal of Learning Disabilities” olduğu, buna göre öğrenme güçlüğü konusunda dünya genelinde yayın yapılabilecek pek çok alternatif yer almakla birlikte bu derginin yazarlar tarafından en fazla talep gören dergi olduğu söylenebilir.

Öğrenme güçlüğü ile ilgili yapılmış olan ulusal makalelerin dergilere göre dağılımı incelendiğinde ise 52 çalışmanın 32 dergi kapsamında yayınlanmış olduğu belirlenmiştir. Bu dergilerden 2 ve üzeri sayıda makalenin yer aldığı ilk 7 dergi Tablo2’de yer almaktadır.

Öğrenme Güçlüğü Konusunda Yayınlanmış Makalelerin Karşılaştırmalı Olarak
İncelenmesi, WOS ve TR Dizin Örneği

Tablo 2.

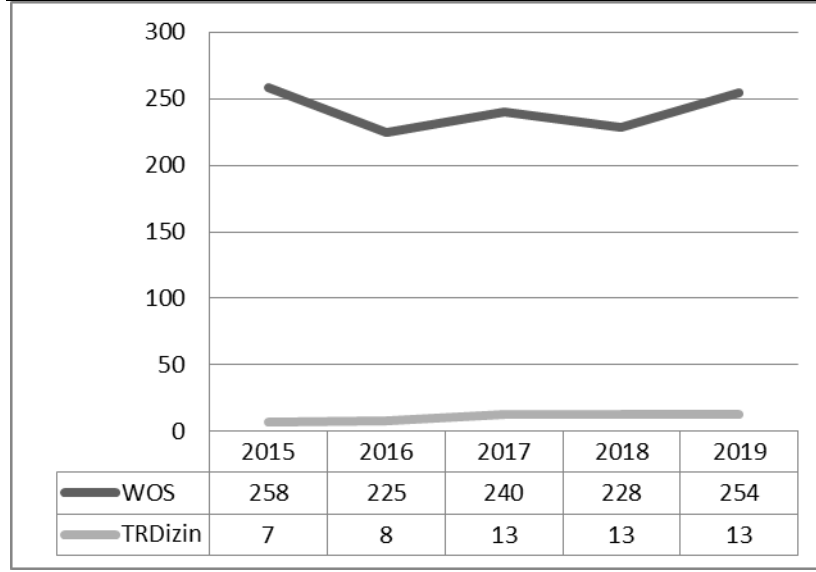
TR Dizin veri tabanında en fazla makalenin yayınlandığı ilk 7 dergi

Dergi Adı	f	%
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi	6	11.5
Turkish Studies	5	9.6
İlköğretim Online	5	9.6
Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	3	5.7
Kastamonu Eğitim Dergisi	3	5.7
Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi	2	3.8
Eurosian Journal of Educational Research	2	3.8
Diğer Dergiler (1'er Makale)	26	50

Tablo 2 incelendiğinde Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi'nin öğrenme güçlüğü alanında en fazla yayının yer aldığı dergi olduğu görülmektedir. Tabloda yer alan 7 dergide yer alan makale sayısının alanda yayınlanmış olan makalelerin yarısını (f=26) oluşturduğu ve yine bu makalelerden %30,07'lik bir oranının söz konusu dergilerden ilk üçü (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi/ Turkish Studies/ İlköğretim Online) bünyesinde yayınlanmış olduğu dikkati çekmektedir. Bu veriler doğrultusunda Türkiye'de öğrenme güçlüğü alanında yayınlanmış olan makalelerin dergilere göre homojen bir dağılım göstererek belirli dergilerin yazarlar tarafından sıklıkla tercih edildiği söylenebilir.

Çalışmada yanıt aranan diğer bir araştırma sorusu kapsamında WOS ve TR Dizin veri tabanında yayınlanmış olan makalelerin yıllara göre dağılımları incelenmiş olup ilgili veriler Grafik 1'de karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

Grafik 1.

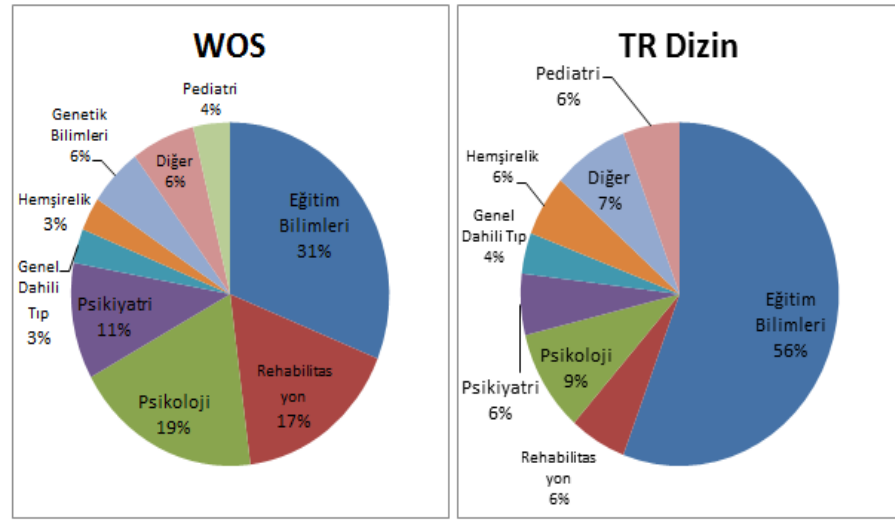
WOS ve TR Dizin veri tabanında yayınlanmış olan makalelerin yıllara göre dağılımları

Grafikte görüldüğü gibi WOS ve TR Dizin veri tabanında yayınlanmış olan makalelerin yıllara göre dağılımları farklı şekilde seyretmektedir. Şöyle ki WOS veri tabanındaki makaleler 2015 yılından itibaren önce düşüş göstermiş; izleyen yıllarda ise makale sayısındaki artış ve azalışlar tekrarlı bir şekilde devam etmiş olup bu durum inişli çıkışlı bir grafik eğrisini ortaya çıkarmıştır. TR Dizin veri tabanında yer alan makaleler 2015 ve 2016 yıllarında neredeyse aynı olan makale sayısı 2017 yılında bir miktar artış göstermiş; takip eden 3 yıl boyunca ise yayınlanan makale sayısında herhangi bir değişim olmamıştır. Buna göre ulusal düzeyde yapılmış olan makale sayısında beklenen artış gözlenmemesine rağmen makale sayısında her hangi bir yıl sayısal azalma gözlenmemiş olması ilgili alanyazın açısından olumlu görülmektedir.

Çalışmada yanıt aranmış olan bir diğer soru incelenen makalelerin konu alanlarına göre dağılımlarıdır. Veri tabanlarında yer alan makalelerin konu alanlarına göre orantısal dağılımları Şekil 1’de sunulmaktadır.

Öğrenme Güçlüğü Konusunda Yayınlanmış Makalelerin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, WOS ve TR Dizin Örneği

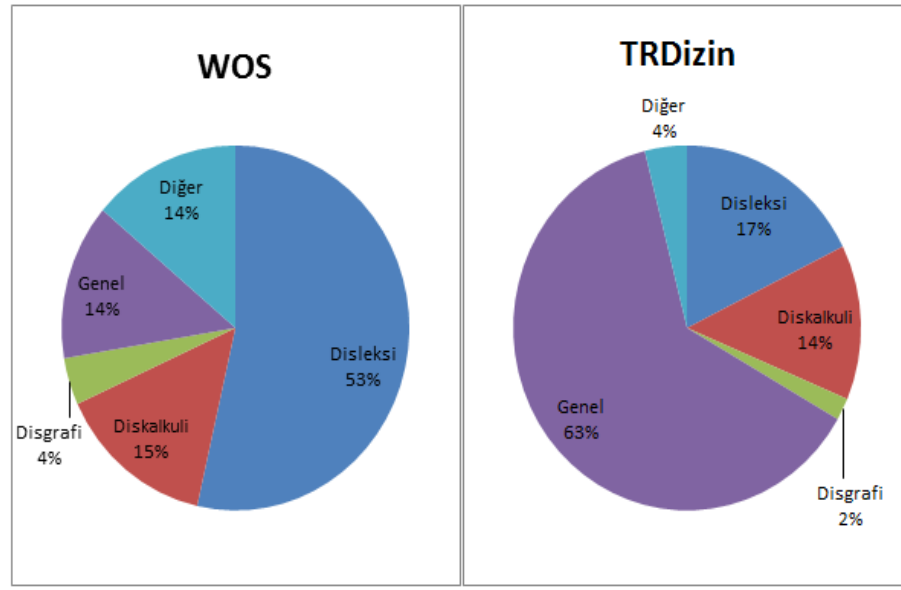
Şekil 1.

İncelenen makalelerin konu alanlarına göre orantısız dağılımları

Şekil 1’de yer alan veriler incelendiğinde her iki veri tabanında da eğitim bilimleri alanında yayınlanmış olan makalelerin sayısal çoğunluğu oluşturduğu ancak söz konusu çalışmaların oranının ulusal düzeyde yayınlanmış olan makalelerde belirgin ölçüde (%56) daha yüksek olduğu görülmektedir. Çalışmaların ait olduğu diğer konu alanları ele alındığında eğitim bilimlerinde sonra öne çıkan konu alanlarının WOS veri tabanı için psikoloji ve rehabilitasyon iken TR Dizin veri tabanında psikoloji ve rehabilitasyonun yanısıra psikiyatri alanında yapılmış olan çalışmaların da yakın oranda olduğu gözlenmektedir. Yayınların konu alanları için belirlenmiş olan diğer bir farklılık WOS veri tabanında genetik bilimler çerçevesinde öğrenme güçlüğüne ilişkin çeşitli çalışmalar yapılmış iken TR Dizin veri tabanında bu alana ilişkin herhangi bir çalışmanın yer almamış oluşudur. Şekilde yer alan diğer konu alanlarına (hemşirelik, pediatri, genel dahili tıp ve diğer) ait yayın oranlarının ise yakın olduğu görülmektedir. Buna göre uluslararası ve ulusal düzeyde yapılmış olan makalelerin konu alanları genel olarak benzerlik gösterse de WOS veri tabanında yer alan makalelerin konu dağılımı açısından çeşitliliğinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Çalışmada veri tabanlarında yer alan yayınların tamamının içerik özelliklerinin belirlenmesi hedeflenmiş; buna göre WOS ve TR Dizin’de yer alan çalışmalarda hangi öğrenme güçlüklerinin çalışıldığı incelenmiştir. İlgili veriler Şekil 2’de sunulmaktadır.

Şekil 2.

İncelenen makalelerde ele alınan öğrenme güçlükleri

Şekilde yer alan veriler incelendiğinde veri tabanlarında yer alan makalelerde ele alınmış olan öğrenme güçlüklerinin orantısal dağılımında belirgin farklılıklar göze çarpmaktadır. WOS veri tabanındaki makalelerde en sık incelenmiş olan öğrenme güçlüğü disleksi (%53) iken TR Dizin veri tabanında yer alan yayınların önemli bir çoğunluğunda (%63) öğrenme güçlüğü kavramının genel olarak incelenmeye çalışıldığı görülmektedir. WOS veri tabanında belirli öğrenme güçlüklerinin (disleksi, diskalkuli, disgrafi) tek başına incelendiği çalışmalar çoğunluğu (%72) oluşturmakta olup TR Dizin’de bu 3 öğrenme güçlüğüne ilişkin özerk çalışmaların %33’lük bir orana sahip olduğu görülmektedir. İncelenen çalışmalardan bazılarında dispraksi, sözel olmayan öğrenme güçlüğü, işitsel işleme bozukluğu, dil işleme bozukluğu gibi alanyazında sınırlı çalışmanın yer aldığı öğrenme güçlüklerinin de incelenmiş olduğu, bazı çalışmalarda ise birden fazla öğrenme güçlüğüne bir arada ele alındığı belirlenmiştir. Bu çalışmalar diğer başlığı altında sunulmuş olup söz konu kategoride yer alan çalışmaların oranının WOS veri tabanında %14’lük bir dilime denk geldiği görülmektedir. TR Dizin’de aynı kategoride yer alan çalışmalarda ise birden fazla öğrenme bozukluğunun aynı çalışmada ele alındığı adı geçen diğer öğrenme güçlüklerine ilişkin bir çalışmaya yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu veriler ışığında WOS veri tabanında yer alan çalışmalarda büyük bir çoğunlukla geniş bir içeriğe sahip öğrenme güçlüğü konusunun alt başlıklara ve türlerine göre daha spesifik bir yaklaşımla ele alınmaya çalışıldığı söylenebilir.

**Öğrenme Güçlüğü Konusunda Yayınlanmış Makalelerin Karşılaştırmalı Olarak
İncelenmesi, WOS ve TR Dizin Örneği**

Çalışmada uluslararası alanyazın sağlanan katkının ülke bazında belirlenebilmesi amacıyla WOS veri tabanında yer alan makalelerin ülke bazında dağılımları incelenmiştir. Söz konusu veriler Tablo3'te yer almaktadır.

Tablo 3.

WOS veri tabanında en fazla makalenin yayınlandığı ilk 10 ülke

Dergi Adı	Makale Sayısı	%
İngiltere	423	35.01
ABD	341	28.29
Avusturalya	65	5.39
Kanada	57	4.73
İskoçya	49	4.06
İtalya	39	3.23
Hollanda	32	2.65
Hindistan	28	2.32
Birleşik Krallık	26	2.15
Almanya	24	1.19
Diğer Ülkeler	121	10.98

Tablodaki veriler ele alındığında çalışmaların 131 ülke geneline yayılmış olduğu buna karşın söz konusu yayınlarının önemli bir çoğunluğunun (%63) İngiltere ve ABD kaynaklı olduğu görülmektedir. Türkiye ilk 10 ülke içinde olmadığından listede yer almamasına rağmen 22 makale 12. ülke olup yakın bir sıralamaya sahiptir. Buna göre uluslararası alanyazında Türkiye kaynaklı yayın sayısı henüz tam olarak istenilen düzeyde olmamakla birlikte mevcut sıralama umut verici olarak nitelendirilebilir.

Çalışmada incelenmiş olan makaleler atıf sayılarına göre ele alındığında WOS veri tabanında her bir makale için ortalama atıf sayısının 5.09 iken TR Dizin'deki makaleler için bu oranın 0.34 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. WOS veri tabanında öğrenme güçlüğü ile ilgili en fazla atıf almış ilk 10 çalışmanın başlıkları ve atıf sayıları aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 4.

WOS veri tabanında en fazla atıf almış ilk 10 makale

Makale	Atıf Sayısı
--------	-------------

- White-Schwoch, T., Woodruff Carr, K., Thompson, E. C., Anderson, S., Nicol, T., Bradlow, A. R., ... & Kraus, N. (2015). Auditory processing in noise: A preschool biomarker for literacy,(2015) 48
- Rosenberg-Lee, M., Ashkenazi, S., Chen, T., Young, C. B., Geary, D. C., & Menon, V. Brain hyper-connectivity and operation-specific deficits during arithmetic problem solving in children with developmental dyscalculia, 2015. 42
- Nelson, L. D., Guskiewicz, K. M., Marshall, S. W., Hammeke, T., Barr, W., Randolph, C., & McCrea, M. A. Multiple self-reported concussions are more prevalent in athletes with ADHD and learning disability, 2016. 38
- McKenna, J. W., Shin, M., & Ciullo, S. Evaluating reading and mathematics instruction for students with learning disabilities: A synthesis of observation research, 2015. 38
- Graham, S., Collins, A. A., & Rigby-Wills, H. Writing characteristics of students with learning disabilities and typically achieving peers: A meta-analysis. *Exceptional Children*, 2017. 36
- Arbuckle, T. E., Davis, K., Boylan, K., Fisher, M., & Fu, J. Bisphenol A, phthalates and lead and learning and behavioral problems in Canadian children 6–11 years of age: CHMS 2007–2009, 2016. 36
- Iuculano, T., Rosenberg-Lee, M., Richardson, J., Tenison, C., Fuchs, L., Supekar, K., & Menon, V. Cognitive tutoring induces widespread neuroplasticity and remediates brain function in children with mathematical learning disabilities, 2015. 36
- Satsangi, R., & Bouck, E. C. Using virtual manipulative instruction to teach the concepts of area and perimeter to secondary students with learning disabilities, 2015. 34
- Wilson, A. J., Andrewes, S. G., Struthers, H., Rowe, V. M., Bogdanovic, R., & Waldie, K. E. (2015). Dyscalculia and dyslexia in adults: cognitive bases of comorbidity, 2015. 34
- Berninger, V. W., Nagy, W., Tanimoto, S., Thompson, R., & Abbott, R. D. Computer instruction in handwriting, spelling, and composing for students with specific learning disabilities in grades 4–9, 2015. 33

Tablo 4 incelendiğinde WOS veri tabanında en fazla atıf alan makalelerin farklı öğrenme güçlükleri üzerine çalışıldığı ve listedeki ilk 3 makalenin okuma ve matematik bozuklukları ile ilgili olduğu görülmektedir. Tabloda yer alan çalışmalarda elde edilmiş olan bulgular sırası ile şu şekilde özetlenebilir;

- Çalışmada yapılmış olan deneysel sürecin bu konuda faydalı olduğu belirlenmiş ve bu nedenle içerikte söz konusu deneysel uygulamaya dayalı sunulan önerilerin okuma güçlüklerinde erken müdahalelere erişimi kolaylaştırabileceği belirtilmiştir.
- Çoklu parietal sulkus ve fonksiyonel devrelerinin gelişimsel diskalkulide hem toplama hem de çıkarma işlemi yaparken önemli bir işlev bozukluğu olduğu belirlenmiş olup yetersiz katılım ve eksik bağlantı yerine uygunsuz görev modülasyonunun ve hiper-bağlantının altında yatan sinirsel mekanizmalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Beyin sarsıntılarını değerlendirirken öğrenme güçlüğü dahil olmak üzere nörogelişimsel bozuklukların sarsıntı öyküsü ile birlikte düşünülmesi gerektiği belirlenmiştir.
- 2000-2013 yılları arasında yapılmış olan gözlem çalışmaları sistematik olarak incelenerek uygulamaya yönelik çıkarımlar ve yeni araştırmalar için öneriler sunulmuştur.
- Yazma güçlüğüne sahip öğrencilerle çalışılarak bu öğrencilerin yazma kalitesi, organizasyon, kelime hazinesi, cümle akıcılığı; imla, dilbilgisi ve el yazısı kuralları konusunda akranlarından belirgin düzeyde geri oldukları saptanmıştır.
- Öğrenme güçlüğüne sahip çocuklarda olumsuz davranışlarla ilişkili ana kimyasalın kurşun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Sanal manipülatiflerin öğrenme güçlüğü olan özel gereksinimli öğrencilere ileri matematiksel kavramları öğretmek için uygulanabilir ve erişilebilir bir teknoloji olduğunu gösteren yeni kanıtlar sunulmuştur.
- Çalışmada diskalkuli bozukluğu olan bireylerde sayısal işlemlerle ilgili sorunların yetişkinlik sürecinde devam ettiği belirlenmiş ve diskalkuli ve disleksinin genel özelliklerini tanılamada ortak olarak kullanılacak göstergelere değinilmiştir.

- Yazma güçlüğü olan çocukların bu becerilerinin geliştirilmesinde bilgisayarlardan yararlanılabileceği belirlenmiştir.

Yukarıda verilmiş olan genel sonuçlar incelendiğinde alanyazında atıf sayısı yüksek olan makalelerin önemli çoğunluğunun sağlık bilimleri alanında yapıldığı ve öğrenme güçlüklerinin giderilmesinde kullanılabilecek uygulama ve tedavi örneklerine dayalı olduğu görülmektedir.

TR Dizin veri tabanında yer alan makalelerin atıfları incelendiğinde bu yayınlardan önemli bir çoğunluğuna (f=42) ait herhangi bir atıf yer almadığı kalan 10 makalenin atıf sayısının ise 1 ile 4 arasında değiştiği belirlenmiştir. Söz konusu makalelerden 2 ve üzeri atıfa sahip olanlar Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5.

TR Dizin veri tabanında 2'den fazla atıf almış makaleler

Makale	Atıf Sayısı
Çakıroğlu, O. İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Düzeylerinin Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenciler Açısından Değerlendirilmesi, 2015.	4
Kuruyer, H. G., & Çakıroğlu, A. Sınıf öğretmenlerinin özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin eğitsel değerlendirme ve eğitimsel müdahale sürecinde görüş ve uygulamaları, 2017.	2
Rasmussen, M. U., & Nurhan, C. O. R. A.. Özel öğrenme güçlüğü olan bireylere üstbilişsel okuduğunu anlama stratejilerinin öğretiminde sesli düşünme yönteminin etkililiği, 2017.	2
İlker, Ö., & Melekoğlu, M. A. İlköğretim döneminde özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin yazma becerilerine ilişkin çalışmaların incelenmesi, 2017.	2
Ulu, H., & Akyol, H. The Effects of Repetitive Reading and PQRS Strategy in the Development of Reading Skill, 2016.	2
Altay, M. A., & Görker, I. DSM-5 kriterlerine göre özgül öğrenme bozukluğu tanısı alan olguların psikiyatrik eşanı ve wisc-r proflerinin değerlendirilmesi, 2016.	2

Tablo 5'te yer alan veriler ele alındığında 2015 ve 2016 yılına ait 3 makalenin de listede makalelerin atıf sayılarının görece düşük olmakla birlikte

yayınların Türkçe yapılmış olmasından ötürü bu durum beklendiği görülmektedir. Tablolarda yer alan çalışmalarda ortak olarak atıf alan çalışmaların ayrıca çoğunlukla okuma ve okuduğunu anlama güçlüklerine yönelik olduğu görülmektedir. Çalışmalara ait atıflar incelendiğinde WOS veri tabanında yer alan yayınlardan altı çizili olan ikisinin Türkiye’de yapılmış olan çalışmalarda (Developing Virtual Mathematics Manipulatives: The SAMAP Project; Use of handwriting recognition technologies in tablet-based learning modules for first grade education) referans gösterilmekle birlikte bu çalışmaların her ikisinin de öğrenme güçlüğü ile ilgili olmadığı belirlenmiştir. TR Dizin veri tabanında yer alan makalelere yapılan atıflar incelendiğinde ise bu atıfların tamamının ulusal düzeyde olduğu görülmüştür. Buna göre uluslararası ve ulusal düzeyde yapılmış olan popüler çalışmalar konu olarak benzerlik göstermiş olmasına rağmen Türkiye’de yapılmış olan çalışmalarda söz konusu yayınlardan yeterince yararlanılmadığı ve benzer şekilde Türkiye’de yapılan çalışmaların ulusal düzeyde yapılan çalışmalar için kaynak oluşturduğu söylenebilir.

Tabloda yer alan çalışmalarda ulaşılmış olan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir;

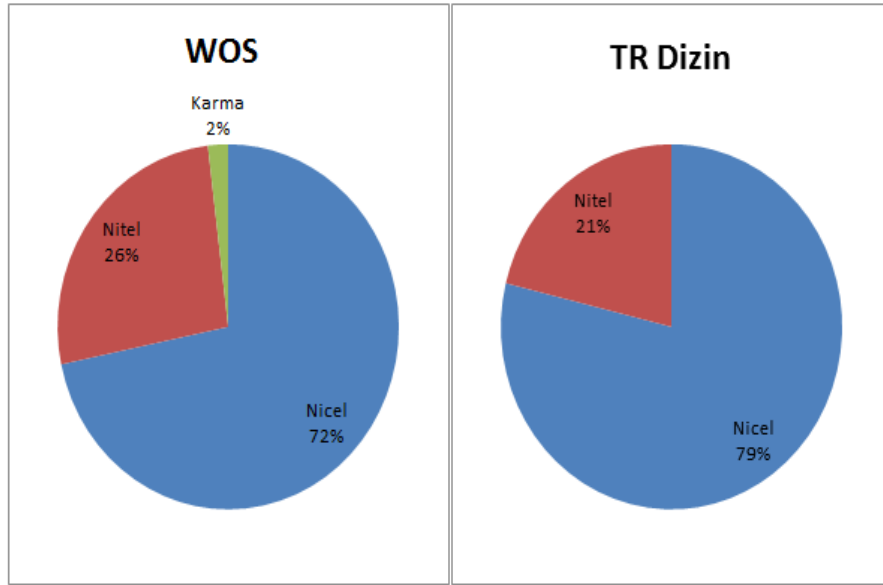
- Çalışmada Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrenme güçlüğüne sahip öğrenciler için ortalama olarak “kolay” düzeyde olduğu, sınıf seviyesi arttıkça metinlerin okunabilirlik değerlerinin de arttığı belirlenmiştir.
- Sınıf öğretmenlerinin özel öğrenme güçlüğü kavramına ilişkin bilgi düzeyi ve uygulamaların öğretmenden öğretmene değiştiği; öğretmenlerin özel öğrenme güçlüğü kavramına ilişkin görüşlerinin öğretmenin geçmişi, deneyimleri bağlamında şekillendiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Özel öğrenme güçlüğü olan bireylerin, üstbilişsel stratejileri kullanma konusunda güçlük yaşadıkları belirlenerek sesli düşünme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen öğretim sonunda, yöntemin bireylerin okuduğunu anlama düzeylerini artırmada ve üstbilişsel okuduğunu anlama stratejilerini kullanabilmelerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Yazma becerilerine ilişkin araştırmaların en çok yazma stratejileri konusunda yapıldığını, kendini geliştirme stratejisi üzerinde yoğunlaştığını, en çok 4. sınıf öğrencilerine yönelik çalışıldığı belirlenmiştir.
- Tekrarlı okuma tekniğinin okuma güçlüğü olan çocukların anksiyete düzeylerinin indirilmesine yardımcı olduğu tespit edilmiştir.

- Öğrenme bozukluğunun diğer psikiyatrik bozukluklarla birlikteliğinin sık olduğu, bu nedenle tek bir klinik bozukluk olarak düşünülmemesi ifade edilmiştir.

Görüldüğü gibi TR Dizin’de en fazla atıf almış yayınlardan biri sağlık bilimleri alanında iken eğitim bilimleri alanında 5 farklı çalışma yer almaktadır. Çalışmalardan ikisinde öğrenme güçlüğünün giderilmesinde okullarda yararlanılabilecek yöntemler belirlenmeye çalışılmış olup söz konusu 2 çalışmada da okuma becerileri üzerinde durulmuştur. WOS veri tabanında olduğu gibi TR Dizin veri tabanında da alanyazında yapılan çalışmaların incelenmesine yönelik bir çalışma (İlker ve Melekoğlu, 2017) tabloda yer alan çalışmalar arasında yer almaktadır. Hiç atıf almamış olan çalışmalar ele alındığında ise bu çalışmaların 2015-2019 yılları arasında yapılmış olan öğrenme güçlüğü olan öğrencilere ilişkin öğretmen görüşlerinin alınmış olduğu, öğrenme ortamında kullanılan öğretim programı, ders kitapları ve etkinliklerin etkililiğinin değerlendirilmiş olduğu ya da öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilere ait akademik beceriler ile kişisel becerilerin incelendiği; çalışmaların çoğunluğunda öğrenme güçlüğünün genel olarak ele alındığı belirlenmiştir. Buna göre makalelerin atıf almalarındaki en önemli etkenin yayın yılı değil konu başlığı olduğu söylenebilir.

Çalışmada incelenen makalelerin içerik özelliklerinin yanısıra metodolojik özelliklerinin de belirlenmesi hedeflenmiştir. Buna göre ilk olarak makalelerde hangi yöntemin ne oranda tercih edildiği sorusuna yanıt aranmıştır. Söz konusu veriler Şekil 3’te sunulmaktadır.

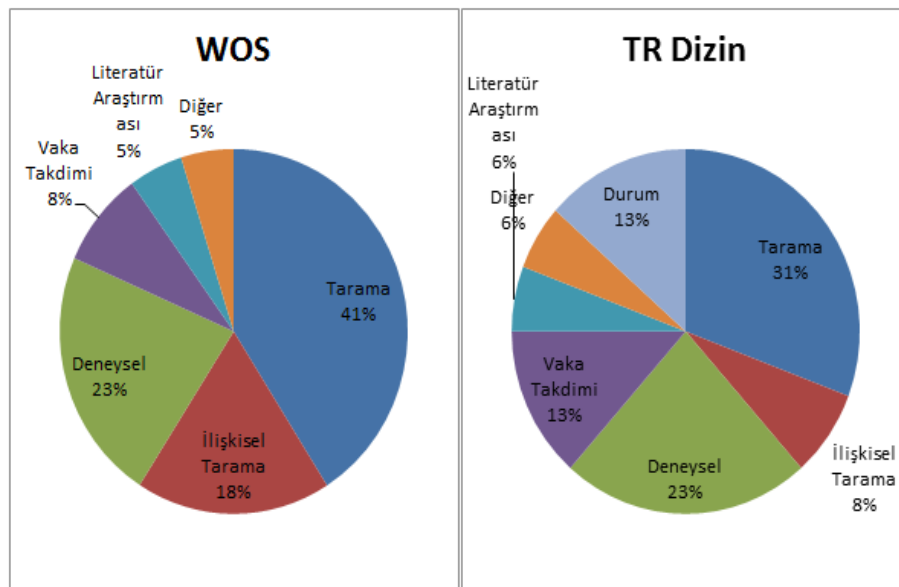
Şekil 3.

İncelenen makalelerde kullanılan yöntemler

Şekilde görüldüğü gibi WOS ve TR Dizin veri tabanlarında ortak olarak nicel makaleler çoğunluğu oluşturmaktadır. Bununla birlikte TR Dizin veri tabanında yer alan makalelerde nicel yayınların oranının bir miktar daha yüksek olduğu görülmektedir. Dikkati çeken bir diğer farklılık ise WOS veri tabanında bazı makalelerde karma yönteme dayalı makalelerin de yer alıyor oluşudur.

Çalışmalarda yararlanılmış olan araştırma modelleri aşağıda yer alan şekilde sunulmaktadır.

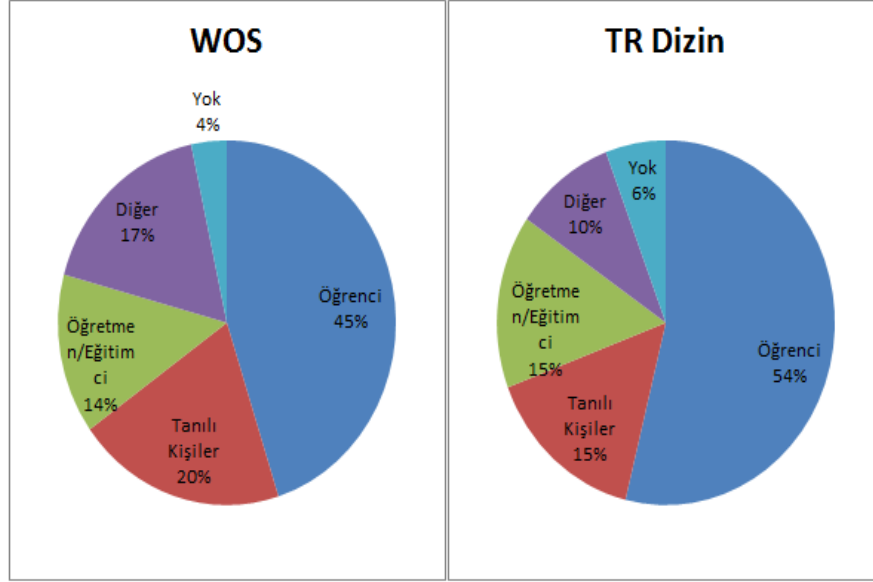
Şekil 4.

İncelenen makalelerde kullanılan modeller

Veri tabanlarında yer alan çalışmalarda kullanılan modeller karşılaştırıldığında deneysel çalışmaların ortak olarak %23'lük bir dilime denk geldiği dikkati çekmektedir. Diğer bir ortak nokta her iki veri tabanında tarama çalışmalarının ilk sırada yer alıyor oluşudur. Veri tabanları arasındaki en önemli farklılık ise durum çalışmalarından kaynaklanmaktadır. Bu çalışmaların oranı TR Dizin veri tabanında %13'lük bir oranla vaka takdimi çalışmaları ile eşit oranda, ilişkisel tarama çalışmalarından ise daha yüksek bir orana sahiptir. WOS veri tabanında bu çalışmalar düşük sayıda olduğu için diğer kategorisine dahil edilmiştir. Diğer kategorisinde eylem araştırmaları, örnek olay, karşılaştırma çalışmaları vb. gibi modellere de yer verilmiş olup bu çalışmaların oranı her iki veri tabanı için oldukça yakın düzeydedir.

İncelenen makalelerde ele alınan bir diğer metodolojik unsur çalışmalarda yer alan örneklem özellikleridir. İlgili veriler Şekil 5'te sunulmaktadır.

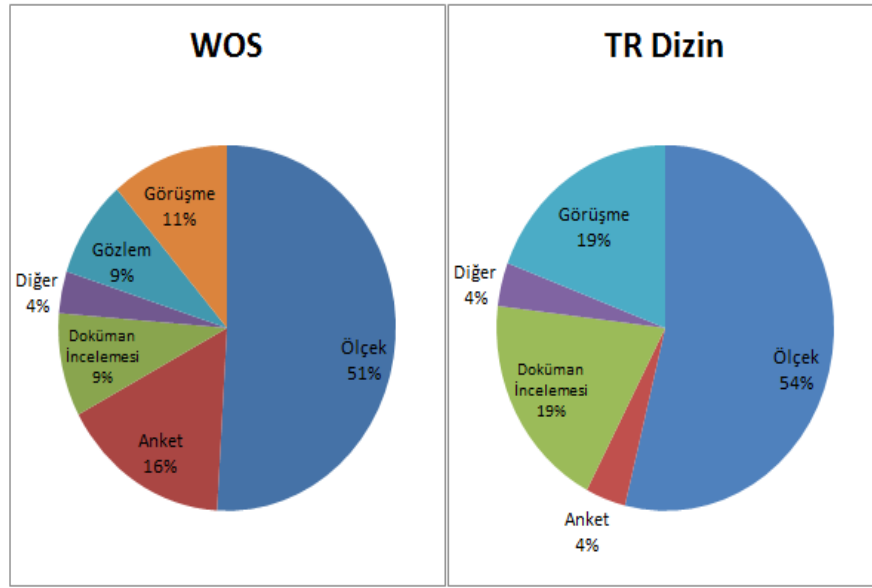

Şekil 5.

İncelenen makalelerin örneklem özellikleri

Şekilde görüldüğü gibi çeşitli kademelerde eğitim gören öğrenciler ile farklı öğrenme güçlüklerine sahip tanısı konmuş yetişkin ve çocuklar (bazı yayınlarda hasta ifadesi kullanılmıştır) her iki veri tabanında da çalışma örneklemelerinde en fazla yer alan kişiler olma özelliğine sahiptir. Çalışmalarda ortak olarak okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde yer alan çocuk ve öğrencilere örneklemelerde daha fazla yer verilmiş olup benzer şekilde öğretmen/educator kategorisinde bu düzeyde görev yapan öğretmenlerle yoğun bir şekilde çalışılmıştır. WOS veri tabanında daha fazla çalışmanın yer aldığı diğer kategorisinde yer alan örneklem grupları incelendiğinde uluslararası yayınlarda sporcular, ikizler ve hatta mahkumların da yer aldığı çalışmaların yürütülmüş olduğu belirlenmiştir. Yine bu kategoride her iki veri tabanı için ortak örneklem gruplarının ise öğrenci velileri, ebeveynler ve birden fazla örneklemli gruplardan oluştuğu gözlenmiştir. Buna göre veri tabanlarında yer alan çalışmaların örneklem özelliklerinin büyük oranda benzerlik göstermekle birlikte WOS veri tabanında yer alan sınırlı sayıda bazı çalışmalarla da olsa farklı özellikteki örneklem grupları ile çalışılmış olmasının alanyazın için zenginleştirici bir özellik olduğu söylenebilir.

Çalışmada son olarak incelenen makalelerde kullanılmış olan veri toplama araçlarının dağılımları belirlenmeye çalışılmıştır. İlgili veriler Şekil 6'da sunulmaktadır.

Şekil 6.

İncelenen makalelerde kullanılan veri toplama yöntemleri

Çalışmada incelenmiş olan makalelerde kullanılmış olan veri toplama yöntemleri incelendiğinde ortak olarak ölçeklerin en sık kullanılan veri toplama aracı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte makalelerde en fazla tercih edilmiş olan ikinci ve üçüncü veri toplama yöntemleri WOS veri tabanı için anket kullanımı ve görüşme gerçekleştirilmesi iken TR Dizin makalelerinde görüşmenin yanı sıra doküman incelemesinden de sıklıkla yararlanılmış olduğu dikkati çekmektedir. Buna göre çalışmada her iki veri tabanında incelenmiş olan makaleler çoğunlukla nicel araştırma modeline göre yürütülmüş olsa da makalelerde tercih edilmiş olan veri toplama yöntemleri için belirlenmiş olan farklılıkların araştırmalar için belirlenmiş olan diğer içerik ve yöntem özelliklerinden kaynaklanmış olduğu söylenebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Öğrenme güçlüğü, genel olarak zihinsel yetenekleri normal sınırlar içinde ya da üzerinde olan bireylerce öğrenmenin belirli alanlarında yaşanan zorluklardır. Bu çalışmada öğrenme güçlüğü konusunda 2015-2019 yılları arasında yayınlanan uluslararası ve ulusal makalelerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi hedeflenmiştir. Buna göre WOS ve TR Dizin veri tabanında yer alan toplamda 1259 (1205/54) makale araştırmacılarca belirlenmiş olan ölçütler çerçevesinde analiz edilmiştir.

Çalışmada öncelikle makalelerin yayınlanmış oldukları dergilere göre dağılımlarına bakılmıştır. British Journal of Learning Disabilities, Tizard Learning Disability Review ve Advances in Mental Health and Intellectual Disabilities dergilerinin WOS veri tabanında; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, Turkish Studies, İlköğretim Online dergilerinin TR Dizin veri tabanında öğrenme güçlüğü ile ilgili en fazla makalenin yayınlandığı dergiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu dergiler detaylı olarak incelendiğinde WOS veri tabanındaki dergilerin doğrudan öğrenme güçlüğü ile ilgili çalışmaların yayınlandığı spesifik içerikli dergiler olduğu görülmüştür. TR Dizin veri tabanındaki dergiler ele alındığında ise, ilk sıradaki Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi dışında öğrenme güçlüğü çalışmalarına yönelik ya da özel eğitim alanı ile ilgili ikinci bir derginin de bulunmadığı tespit edilmiştir.

Bilindiği gibi hangi alanda olursa olsun tamamlanmış bir çalışmanın nitelikli bir akademik yayına dönüştürülebilmesi için bu çalışmanın belirli ölçütlere sahip dergilerde yayınlanması gerekmektedir. Bunun için araştırmacılar öncelikle çalışmaları için en uygun dergiyi seçmek zorundadır. Dergi seçim sürecini iki yönlü düşünmek gerekmektedir. Bir yönü yapılan çalışmanın hangi dergiye gönderileceği diğer yönü ise saygın veri tabanlarının yayına ekleyecekleri akademik değerdir. İlgili alanlarda yapılan çalışmaların bir araya getirilmesi ile oluşturulan dergiler, sahip oldukları alana özgü bilgi havuzu nedeniyle ait olduğu alanda yer alan yeni çalışmalar ve araştırmacılar için yol gösterici çıktılar olarak tanımlanabilmektedir (Hamurcu ve Eren, 2017,s. 55). Bu nedendir ki belirli veri tabanlarında temel disiplin ve konu alanları ile ilgili dergilerin yer alması söz konusu çalışmalara akademik olarak önemli katkı sağlamaktadır. Özel eğitimle ilgili alanyazın incelendiğinde dünyadaki genel eğilimlere uygun olarak ülkemizde de özel eğitim alanının hızla gelişmekte olduğu ve özel eğitim hizmetlerinin yaygınlaştığı görülmektedir (Yıldız vd., 2016,s. 1080). Bu durum, her ne kadar eğitim bilimleri çatısında yer alsın da, özel eğitim çalışmalarının sayısındaki artışa bağlı olarak bu alanda yapılan çalışmaların öne çıkarak özerkleşmesine yol açmıştır. TR Dizin veri tabanının ulusal düzeydeki en yaygın veri tabanı olduğu düşünüldüğünde bu veri tabanında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi dışında alana özgü tek bir derginin [International Journal of Early Childhood Special Education (INT-JECSE)] yer alıyor oluşu Türkiye’de özel eğitim alanı için önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Bu nedenden ötürü, alanyazın için belirtilmiş olan boşluğun dikkate alınarak Türkiye’de kurulacak olan akademik dergilerde öğrenme güçlüğü ya da ait olduğu özel eğitim alanına odaklanılmasının gerek akademisyenler gerekse alanyazından yararlanan paydaşlar için önemli bir ihtiyacının karşılanmasına katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Makalelerin yıllara göre dağılımları incelendiğinde WOS veri tabanında yer alan makalelerin sistematik bir dağılım göstermediği, en fazla makalenin yayınlanmış olduğu 2015 yılı sonrasında makale sayısında yıllara göre artış ve azalışların olduğu görülmüştür. TR Dizin veri tabanında ise 2017 yılına

kadar bir miktar artış gözlenmiş, 2017 yılın sonrasında yayınlanmış olan makale sayısının sabit olduğu belirlenmiştir. Makalelerin konu alanlarına göre dağılımlarına bakıldığında eğitim bilimlerinin ortak olarak her iki veri tabanı için en fazla makalenin yayınlandığı alan olduğu, TR Dizin veri tabanında yer alan makalelerin yarısından fazlası eğitim bilimleri alanında yapılmış iken WOS veri tabanında eğitim bilimlerinin yanı sıra psikoloji, psikiyatri, rehabilitasyon, hemşirelik gibi diğer konu alanları ile TR Dizin veri tabanındaki çalışmalarda yer almamış olan genetik bilimlerinden de önemli oranda yararlanılmış olduğu tespit edilmiştir.

Öğrenme güçlüğü, etyolojisinde genetik, epigenetik ve çevresel faktörlerin etkileşimini de içine alan ve beynin sözel ya da sözel olmayan bilgi süreçlerini alma veya algılama yetilerini etkileyen biyolojik kaynaklı nörogelişimsel bir bozukluktur (Görker vd., 2017,s. 31). Bu bozukluğa neden olan alt faktörler kesin olarak bilinmemekle birlikte bunlar genetik ya da çevresel faktörler, doğum öncesi, doğum sonrası faktörler olarak başlıklar altında incelenebilir (Aslan, 2015,s. 578). Bu faktörlerin öğrenme güçlüklerinin ortaya çıkmasında ne gibi bir etkiye sahip olduğunun belirlenebilmesi, söz konusu güçlüklerin azaltılabilmesi ya da bütünüyle ortaya çıkışının engellenebilmesi için önem taşımaktadır. Bu nedenle eğitim bilimlerinde yaygın olarak yapılmış olan öğrenme güçlüklerinin yapılabilecek müdahalelere yönelik çalışmalar alanyazın için değerli görülmeyle birlikte, bu çalışmaların başta ulusal alanyazında yer almadığı belirlenen genetik çalışmalar ve sağlık bilimlerinin diğer alanlarında yapılacak yeterli sayıdaki çalışmalarla desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklara erken ve doğru tanı konulduğunda, yaşlılarına yetişebilme ve gerçek potansiyellerini ortaya çıkarabilme fırsatları elde etmektedirler (Korkmazlar, 2003,s.18). Bu nedenle öğrenme güçlüğüünün tanılmasında önemli noktaların dikkate alınması gerekmektedir. Çünkü yanlış tanıdan dolayı birçok öğrenme yetersizliği çeken öğrenci eğitim-öğretim ortamlarından yaralanmamaktadır (Koç ve Korkmaz, 2016,s. 153). Bu nedenle tanılama sürecinde akademik başarı ve zeka dışında öğrenme güçlüğüne neden olabileceği ifade edilen sosyal, davranışsal ve çevresel faktörlerin (Mash ve Terdal, 1987,s.3) de dikkate alınması gerekmektedir. Bu şekilde yapılacak çalışmaların alanyazın için belirlenmiş olan yukarıdaki eksikliklerin azaltılmasına da yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmada makalelerin içerik özelliklerine ilişkin yanıt aranan bir diğer soru ile makalelerde öğrenme güçlüklerinin ne oranda ve nasıl ele alınmış olduğu incelenmiş; buna göre veri tabanlarında konuların ele alınışında birtakım farklılıklar olduğu saptanmıştır. WOS veri tabanında yer alan makalelerin büyük bir bölümünde disleksi, diskalkuli ve disgrafinin ayrı ayrı çalışılmış olduğu, söz konusu öğrenme güçlükleri arasında en fazla çalışmanın ise disleksi ile ilgili olduğu belirlenmiştir. TR Dizin veri tabanında yer alan

makalelerin önemli bir çoğunluğunda ise öğrenme güçlüğü kavramının genel olarak ele alınmış olduğu görülmüştür. Özkardeş (2013,s. 124) Türkiye’de özel öğrenme güçlükleri (ÖÖG) ile ilgili olarak 1972-2011 yılları arasında yapılan çalışmaları incelediği araştırmasında benzer sonuçlara ulaşarak bu çalışmaların yaklaşık % 60’ında genel olarak ÖÖG olduğu belirtilen grupla çalışılmış olduğu ancak bu grupların özel olarak hangi alanda sorun yaşadığının belirtilmediğini ortaya koymuştur.

Öğrenme güçlüklerine ilişkin alanyazında çeşitli sınıflandırmalar olmakla birlikte yaygın olarak öğrenme güçlükleri disleksi, diskalkuli, disgrafi ve sözel olarak adlandırılmayan öğrenme bozuklukları olmak üzere 4 başlık altında incelenmektedir. İçlerinden en yaygın olanı disleksi olup öğrenme güçlüğüne sahip bireylerin yaklaşık olarak %80’inde disleksi görülmektedir (Aksoy, 2019,s. 35). Öyle ki, alanyazın disleksi öğrenme bozukluğu ile eş anlamlı olarak ve bazen konuşma, dinleme ve anlama yetilerindeki sorunları içerecek şekilde geniş bir anlamda kullanılmaktadır (Salman vd., 2016,s. 15). Bu sebepten ötürü alanyazında yapılmış olan çalışmalarda çoğunlukla bu öğrenme güçlüğüne çalışılması bir ihtiyaç olarak değerlendirilmektedir. Okumanın bireylerin akademik başarıları üzerinde doğrudan etkili temel beceri oluşu bu alanda yapılan çalışma sayısına duyulan ihtiyacı arttıran bir diğer önemli etkendir. Bununla birlikte disleksi kadar yaygın olmamakla birlikte diğer öğrenme güçlüklerine sahip bireylerin sayısı da azımsanmayacak kadar çoktur. 2018-2019 yılında dünya genelinde özel eğitim alan 3-21 yaş aralığındaki 7.1 milyon kişiden yaklaşık %33’ü öğrenme güçlüğü tanısına sahiptir (NCES, 2020,s. 1). Diğer bir ifade ile yaklaşık 1,42 milyon kişi disleksi dışında kalan öğrenme güçlükleri kategorisinde yer almaktadır. Bu verilere göre gelecek çalışmalarda disleksinin yanı sıra nadir görülen diğer öğrenme güçlüklerinin de yeterli sayıda çalışılması ile önemli bir kitleye hizmet edeceği öngörülmektedir.

Öğrenme güçlüğü ifadesi, sözlü veya yazılı dili anlama veya kullanmada yer alan temel işlemlerin bir veya daha fazlasındaki bozukluklar dahil olmak üzere, bilgi işlemdeki geniş bir dizi bozukluk için kullanılan bir şemsiye terimdir (Corley ve Tayman, 2002,s. 42). Dolayısıyla öğrenme güçlüğü terimi öğrenmenin her hangi bir alanında karşılaşılan belirli bir bozukluğu değil öğrenme güçlüklerinin geneli için geçerli olabilecek ortak özellikleri ya da eksiklikleri karşılamaktadır. Bu nedenle yapılacak çalışmalarda öğrenme güçlüklerinin ortak bir başlık altında ele alınıp bulguların genel bir yaklaşımla sunulması yerine alt başlıklar halinde incelenmesinin öğrenme güçlüğü terminolojisinin doğru bir şekilde anlaşılabilmesi dışında alanyazının derinleşebilmesi için de fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

WOS veri tabanında yer alan makalelerin ülke bazında dağılımları ele alındığında en fazla yayının yapıldığı ilk üç ülkenin İngiltere, ABD ve Avusturalya olduğu; Türkiye’nin ise öğrenme güçlüğü çalışmalarının yapıldığı 131 ülke içerisinde 12. sırada olduğu belirlenmiştir. Uzunboylu ve Öz (2019,s. 9) benzer şekilde 2008-2017 yılları arasında öğrenme güçlüğü çalışmalarının en fazla yapıldığı ilk iki ülkenin İngiltere ve ABD olduğu

sonucuna ulaşmışlardır. Yayınların almış oldukları atıflar incelendiğinde ise aynı sıralamaya sahip olunamadığı tespit edilmiştir. WOS veri tabanında en fazla yayın alan çalışmalar sıralamasında Türk araştırmacılar tarafından yapılan makalelerin yer almadığı benzer şekilde TR Dizin veri tabanında yer alan makalelere yapılan atıf sayısının istenilen düzeyde olmadığı görülmüştür.

Günümüzde araştırmacıların alanyazına yapmış oldukları katkının sadece yapılan yayın sayısı ile ölçülmesi mümkün olmamaktadır. Nicel bazı veriler dışında yayınlara ait bilimsel etki düzeyinin de ortaya konulması gerekmektedir. Bilimsel etkiyi ölçmek için pek çok yöntem bulunmakta olup bir makalenin kalitesini yansıtanın yanı sıra çalışmanın yapıldığı alandaki etkisini ölçmek için atıf analizleri değerlendirilmektedir (Sipahi, 2011,s. 43). Benzer şekilde atıf indeksleri ulusal ve uluslararası yayın üretim performansları üzerinde gelinen noktayı göstermek amacıyla ülkelerin alanyazına yapmış oldukları katkının belirlenebilmesi için de kullanılmaktadır. Ülkemizde öğrenme güçlüğü konusunda yapılmış olan çalışmalar bu bakış açısı ile değerlendirildiğinde söz konusu çalışmaların alanyazına belirli düzeyde katkı sağlamalarının ötesinde alanyazına yön verebilecek niteliğe ulaşması gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle ülkemizde üretilen yayınların bilimsel etki düzeylerinin artırılmasını sağlayacak bir dizi önlemler alınması gerekmektedir. Araştırmacıların uluslararası alanyazında yayın yapmaya teşvik edilmesi, ulusal veri tabanlarında yayınlanan dergilerde İngilizce genişletilmiş özetin bir zorunluluk haline getirilmesi, ulusal veri tabanlarında yer alan dergilerin WOS başta olmak üzere çeşitli uluslararası saygın indekslerde yer alabilecek ölçütler çerçevesinde yayın hayatlarını devam ettirmesi alanyazında niteliği arttırmak için sunulabilecek genel önerilerdir. Bunların dışında çalışmada listelenmiş yayınlar dışında atıf sayısı yüksek, önde gelen dergilerde yayınlanmış olan diğer yayınlara da ulaşarak bu çalışmaların akademik ölçütler çerçevesinde incelenerek araştırmacıların alanyazın için belirlenmiş olan boşlukları doldurmaya yönelik çalışmalara yönelmesi ile öğrenme güçlüğü alanında daha özgün ve nitelikli makalelerin yayınlanabileceği düşünülmektedir. Bu yeterliklere sahip makalelerin araştırmacıların uluslararası alanda akademik tanınırlıkların artmasına da yardımcı olacağı öngörülmektedir.

Özel öğrenme güçlüklerinin tanınması, buna uygun eğitimsel müdahale uygulamalarının yapılabilmesi için birincil gerekliliktir. Bu uygulamaların yapılabilmesi için ise, söz konusu öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini, öğrenim gereksinimleri için ayrıntılı bir değerlendirme ve değerlendirme sonuçlarının öğrenme ortamına aktarılması gerekmektedir (Kuruyer ve Çakıroğlu, 2017,s. 540). Çalışmada veri tabanlarında atıf sayısı yüksek olan yayınlara ilişkin sonuçlar incelendiğinde benzer şekilde gerek sağlık gerek eğitim bilimleri alanında söz konusu değerlendirmelerin yapılabilmesi için gerekli olan deneysel çalışmalar ve uygulamalı çalışmaların öne çıkmış olduğu belirlenmiştir. Bu durum alanyazındaki güncel ihtiyacı ve beklentiyi

göstermektedir. Swanson ve Trahan'a ait (1986,s. 9) oldukça eski bir çalışmada benzer sonuçlara ulaşılmış olması dikkat çekicidir. Bu çalışmada öğrenme güçlüğü alanında en fazla atıf almış makaleler incelenmiş olup söz konusu makalelerde çoğunlukla öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilerin tanımlanması, özellikleri veya değerlendirilmesi ile ilgili uygulamaya yönelik konulara odaklanılmış olduğu belirlenmiştir. Bir diğer çalışmada Torgesen ve Dice'e (1980,s. 6) sekiz büyük dergide yayınlanan öğrenme güçlüğü ile ilgili tüm makalelerin özellikleri incelenmiştir. Çalışmada her ne kadar genel metodolojik problemler öğrenme güçlüğü ile ilgili araştırmaların çoğunun tasarımı için önemli olsa da oldukça yüksek sayıda çalışmada gerçek deneysel tasarımların kullanıldığı görülmüştür. Çalışma sonuçları alanyazında deneysel çalışmalar yapılmasının dönemsel bir eğilimden çok sürekli bir ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle yapılacak çalışmalarda alanyazın için ifade edilmiş olan bu gereksinimin dikkate alınması ile öğrenme güçlüğü konusunda çalışan araştırmacılar ve eğitimcilerin uygulamaya yönelik çıkarımlarda bulunulmasına yardımcı olunacağı düşünülmektedir.

Çalışmada son olarak makalelerin metodolojik özellikleri incelenmiştir. Buna göre veri tabanlarında yer alan makalelerde kullanılan yöntem ve modellerin genel olarak benzerlik gösterdiği, makalelerin çoğunluklu olarak nicel yöntem ve tarama modeline göre yürütülmüş olduğu belirlenmiştir. Yıldız ve diğerleri (2016:1076) çalışmalarında benzer sonuçlara ulaşılmış olup Türkiye'de özel eğitimle ilgili makalelerin büyük çoğunluğunun (%71.68) tarama modeli ile gerçekleştirildiğini tespit etmiştir. Kaçar ve Düzkantar (2019,s. 813); Öncül (2014,s. 247), öğretmenlerin öğrenme güçlüğü hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin gerçekleştirilen araştırmaları, Coşkun ve diğerleri (2014,s. 1) ise Türkiye'de özel eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezleri inceledikleri; Arık ve Türkmen (2004,s. 1) ise eğitim bilimleri alanındaki makaleleri inceledikleri çalışmalarda büyük çoğunlukla nicel yöntemin tercih edilmiş olduğunu belirlemişlerdir.

Bilimsel araştırmalar birçok yöntemle gerçekleştirilebilmektedir. Yöntem konusu, bir araştırmacının en önemli sorunlarından birisidir. O nedenle araştırmaya karar verilirken yöntemin öncelikle belirlenmesi gereklidir. Günümüzde araştırmacılar artık sadece nicel ya da nitel yöntemden değil bu iki yöntemin harmanlanarak kullanılabilirdiği karma yöntemden de farklı çalışma alanlarında sıklıkla yararlanmaktadır. Karma yöntem çalışmaları genelde eğitim, sağlık bilimleri, hemşirelik ve değerlendirmeye ilgili konularda yazıldığından karma araştırma tasarımı hakkında yayın yapan akademisyenler genelde bu alanlarda uzman kişilerden oluşmaktadır (Baki ve Gökçek, 2012,s. 19). Öğrenme güçlüğü alanında yapılan çalışmaların önemli bir çoğunluğu bu alanlardaki kişilerce yapıldığından yapılacak olan çalışmalarda bu yöntemden yararlanılarak nicel ve nitel tekniklerin bir arada kullanılması ile konu ile ilgili çalışmaların güçlendirileceği düşünülmektedir.

TR Dizin veri tabanındaki yayınlarda karma yöntemin kullanılmamış oluşu ve WOS veri tabanındaki çalışmalarda TR Dizin'deki yayınlardan farklı olarak sporcular, ikizler, mahkumlar, yetişkin kişilerle yürütülmüş olan çalışmaların da yapılması veri tabanlarında yer alan makalelerin yöntemleri arasındaki belirgin farklılıklar olarak görülmüştür. Karaer ve Melekoğlu (2020,s. 1) çalışmalarında benzer sonuçlara ulaşarak özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilere fen bilimleri öğretimi üzerine yapılan çalışmaların çoğunlukla 6-10.sınıf öğrencileri ile Görgün ve Melekoğlu (2019,s. 1) Türkiye'de öğrenme güçlüğü araştırmalarının %85'inin ilkökul ve ortaokul öğrencileri ile yürütülmüş olduğunu belirlemişlerdir. Arı ve diğerleri (2019,s. 2559), öğrenme güçlüğü ile ilgili Türkiye'de deneysel olarak yapılmış olan tezlerinde katılımcıların % 61'inin anasınıfı ve ilkökul birinci sınıfa devam ettiği, lise ve üniversite eğitimi alan 16 yaş ve üstü bireylerin çalışmalarda yer almadığını belirtmişlerdir. Pürsün ve diğerleri (2019,s. 37) özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerine ilişkin çalışmaları inceleyerek bu çalışmaların en çok 3-4-6-8. sınıf öğrencileri ile yürütüldüğünü tespit etmişlerdir.

Öğrenme güçlükleri okul çağı çocuklarında (%14) daha fazla görülmele birlikte yaşa boyu devam edebilen diğer bir ifade ile yetişkinlerde (%4) (NCES, 2020,s. 3) de görülebilen bozukluklardır. Gelişim ve öğrenmenin hızlı ve kritik olduğu erken çocukluk dönemi ile okul öncesi ve temel eğitim sürecini kapsayan çalışma sonuçları bu nedenle ilgili alanyazın geliştirilmesi için önem taşımaktadır. Bununla birlikte öğrenmenin yaşam boyu devam eden ve beraberinde sadece formal değil informal boyutu da olan bir süreç olduğu göz önüne alınarak öğrenme güçlüğüne sahip yetişkinler ile okul dışında yer alan kişilere yönelik çalışmalara alanyazında ihtiyaç duyulabileceği unutulmamalıdır.

Sınırlılıklar

Çalışmada elde edilmiş olan sonuçlar öğrenme güçlüğü konusunda yapılmış olan güncel çalışmaları içermesi dışında uluslararası ve ulusal iki önemli veri tabanında yer alan makaleleri karşılaştırmalı olarak incelediği için alanyazın için önemli görülmektedir. Bununla birlikte çalışmada sadece 2015-2019 yılları arasında yer alan çalışmaların ele alınmış olması ile diğer önemli indekslerde (SCOPUS, PubMed, DOAJ, EBSCO, ERIC vb.) yer alan çalışmalara yer verilmemiş olması bir araştırma bulguları için bir sınırlılık olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle yapılacak farklı çalışmalarla bu sınırlılıkların ortadan kaldırılması sağlanarak elde edilen bulguların güçlendirilebileceği öngörülmektedir.

Öğrenme güçlüğü konusundaki çalışmaların mevcut durumunun belirlenebilmesi ve alanyazında yapılması planlanan çalışmalar için işe vuruş öneriler sunulabilmesi için çalışmada öne çıkan yayınlar üzerinde durulmuş; bu yayınların tanımlanabilmesi için bulguların özetlenerek sunulması yoluna gidilmiştir. Çalışmada farklı değişkenler üzerinde durulduğundan sınırlı sayıdaki en yüksek atıfa sahip makaleler bu şekilde

incelenmiştir. Gelecek çalışmalarda daha fazla sayıda makalenin benzer şekilde analiz edilmesinin alanyazındaki çalışmaların daha iyi karakterize edilebilmesi için fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça / References

- Aksoy, Ş. G. (2019).Yaşam boyu özgül öğrenme güçlüğü. İKSSTD, 11(Ek sayı), 34-39. doi: 10.5222/iksstd.2019.88609
- Amandeep, K. and Jubilee, P. (2017). Children with specific learning disorder: identification and interventions. *Educational Quest: An Int. J. Of Education and Applied Social Science*, 8(1), 1-7. doi:10.5958/2230-7311.2017.00001.0
- American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.). <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
- Amerikan Psikiyatri Birliği, (2014). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, Beşinci Baskı (DSM-5),Tam Ölçütleri Başvuru Elkitabı, çev, Köroğlu, E. Hekimler Yayın Birliği, Ankara.*
- Asfuroğlu, B. Ö. ve Fidan, S. T. (2016). Özgül öğrenme güçlüğü. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38(1), 49-54. doi.org/10.20515/otd.17402
- Arı, A., Yıkmuş, A., ve Özokçu, O. (2019). Öğrenme güçlüğü ile ilgili Türkiye’de deneysel olarak Yapılmış tezlerin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(6), 2559-2568. doi.org/10.24106/kefdergi.3445
- Arık, R. S., & Türkmen, M. (2009). Eğitim bilimleri alanında yayınlanan bilimsel dergilerde yer alan makalelerin incelenmesi. *Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Antalya.*
- Aslan, K. (2015). Özgül öğrenme güçlüğüünün erken dönem belirtileri ve erken müdahale uygulamalarına dair derleme. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1, 577-588.
- Baki, A., & Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21.
- Baymur, F. (1994). *Genel psikoloji*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *BEÜ SBE Dergisi*,7(1), 231-274.
- Chmiliar, I. (2010). *Multiple-case designs*. In A. J. Mills, G. Eurepas & E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of case study research* (pp 582-583). USA: SAGE Publications.

Corley, M. A., & Taymans, J. M. (2002). *Adults with Learning Disabilities: A Review of the Literature*. Office of Educational Research and Improvement. <http://ncsall.net/index.php?id=493.html> adresinden 18.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

Çelik, C. (2019). *Özgül öğrenme güçlüğünde zihinsel işlevlerin değerlendirilmesi ve müdahale yöntemlerinin etkililiği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çıkkılı, Y., Alegöz ve A., Bala, M. (2017). *Öğrenme Güçlükleri için Okumayı Değerlendirme ve Geliştirme*. (1. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Coşkun, İ., DüNDAR, Ş., & Parlak, C. (2014). Türkiye’de özel eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (2008-2013). *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 375-396. <https://doi.org/10.12984/eed.49993>

Eissa, M. A. (2018). Issues related to identification of children with specific learning disorders (slds): insights into dsm-5. *International Journal of Psycho-Educational Sciences*, 7(1), 106-111.

Gerring, J. (2007). *Case study research: Principles and practices*. New York: Cambridge University Press.

Görker, I., Bozatlı, L., Korkmazlar, Ü., Karadağ, M. Y., Ceylan, C., Söğüt, C., ... & Turan, N. (2017). Edirne il merkezi ilkököl çocuklarında özgül öğrenme bozukluğu olası yaygınlığı ve sosyodemografik özellikler. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 343-349. doi:10.5152/npa.2016.18054

İlker, Ö., & Melekoğlu, M. A. (2017). Review of the studies on writing skills of students with specific learning disabilities in elementary education. *Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education*, 18(3), 443-469. <https://doi.org/10.19126/suje.456198>

Görgün, B., & Melekoğlu, M. A. (2019). Türkiye’de özel öğrenme güçlüğü alanında yapılan çalışmaların incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 9(1), 83-106. doi: 10.19126/suje.456198

Gürsoy, S. (2018). *Özgül öğrenme bozukluğunda bilişsel işlevlerin değerlendirilmesi: tanı almış ve almamış çocukların karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Hamurcu, M., & Eren, T. (2017). Science citation index (SCI) kapsamında dergi seçimi için analitik ağ süreci yönteminin kullanılması. *Harran Üniversitesi Mühendislik Dergisi*, 2(2), 54-70.

Kaçar, E., & Düzkantar, A. (2019). Öğretmenlerin öğrenme güçlüğü hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin yapılan araştırmalar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(65), 813-819. doi: 10.17719/jisr.2019.3493

Karaer, G., & Melekoğlu, M. A. (2020). Özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilere fen bilimleri öğretimi üzerine yapılan çalışmaların incelenmesi.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 1-31.
<https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.532903>

Kirk, A. S. (1977). Exceptional children and youth. *Journal of Clinical Child Psychology*, 6(3), 190-209.

Koç, B. ve Korkmaz, İ. (2016). Öğrenme güçlüğü. İçinde, N. Sargın, S. Avşaroğlu & A. Ünal(Ed.), Eğitimden Psikolojik Yansımalar, (ss.151-162). Konya: Çizgi Kitabevi

Korkmazlar, Ü. (2003). Özel öğrenme bozukluğu. Farklı Gelişen Çocuklar İçinde. Edt: Adnan Kulaksızoğlu, Remzi Kitabevi, İstanbul

Krippendorff K (1980) *Content Analysis: An Introduction to is Methodology*. Beverly Hills: Sage.

Kuruyer, H. G., & Çakıroğlu, A. (2017). Sınıf öğretmenlerinin özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin eğitsel değerlendirme ve eğitimsel müdahale sürecinde görüş ve uygulamaları. *Turkish Studies*, 12 (28), 539-555. doi: 10.7827/TurkishStudies.12494

Marshall, C. & Rossman, G. B. (2014). *Designing Qualitative Research*. New York: Sage.

Swanson, H. L., & Trahan, M. (1986). Characteristics of frequently cited articles in learning disabilities. *The Journal of Special Education*, 20(2), 167-182. <https://doi.org/10.1177/002246698602000204>

Mash, E. J., & Terdal, L. G. (1997). Assessment of child and family disturbance: A behavioral-systems approach. In E. J. Mash & L. G. Terdal (Eds.), *Assessment of childhood disorders*(3rd ed., pp. 3-68). New York: Guilford.

Mammarella, I. C. ve Cornoldi, C. (2014). An analysis of the criteria used to diagnose children with Nonverbal Learning Disability (NLD). *Child Neuropsychology*, 20(3), 255-280. doi: 10.1080/09297049.2013.796920

MEB (2006). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. 31.05.2006 tarih ve 26184 sayılı Resmî Gazete.

MEGEP, (2014). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. Öğrenme güçlüğü. www.megep.meb.gov.tr. adresinden 21.07.2020 tarihinde erişilmiştir.

NCES, 2020. National Center for Education Statistics. https://nces.ed.gov/programs/coe/indicator_cgg.asp adresinden 22.07.2020 tarihinde erişilmiştir.

Öncül, N. (2014). Türkiye'de erken çocuklukta özel eğitim ile ilgili yapılmış makalelerin gözden geçirilmesi. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 6(2). 247-284.

Özkardeş, O. G. (2013). Türkiye’de özel öğrenme güçlüğüne ilişkin yapılan araştırmaların betimsel analizi. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 30(2), 123-153.

Özkubat, U. (2019). *Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ile düşük ve ortalama başarılı olan öğrencilerin matematik problemi çözerken kullandıkları bilişsel stratejiler ile üstbilişsel işlevler arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Politi, E., Papasakellariou, K., Afentaki, M., Kapetanou, M., ve Laskari, C. K. (2017). ICTs in Assessment of Special Learning Difficulties. Drigas. https://www.researchgate.net/publication/322069362_ICTs_in_Assessment_of_Special_Learning_Difficulties adresinden 19.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

Torgesen, J. K., & Dice, C. (1980). Characteristics of research on learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 13(10), 5-9.

Pürsün, T., & Hakan, S. A. R. I. Özel Öğrenme Güçlüğü olan Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Becerilerine İlişkin Çalışmaların İncelenmesi. *Turkish Special Education Journal: International*, 2(1), 37-60.

Stone P J, Dunphy D C, Marshall S S, DM Ogilvie (1966) *The General Inquirer: A Computer Approach to Content Analysis*. The M.I.T. Press, Massachusetts.

Stemler, S. (2001). An overview of content analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 7(17), 1-6. <https://doi.org/10.7275/z6fm-2e34>

Uzunboylu, H., & Oz, A. S. (2019). A Review of the Studies on Learning Disabilities through Content Analysis. *Education in the knowledge society (EKS)*, (20), 9.

Vaughn, S. ve Fuchs, L. S. (2003). Redefining learning disabilities as inadequate response to instruction: The promise and potential problems. *Learning Disabilities Research and Practice*, 18, 137 – 146.

Yıldız, N. G., Melekoglu, M. A., & Paftalı, A. T. (2016). Türkiye’de özel eğitim araştırmalarında eğilimler. *İlköğretim Online*, 15(4), 1076-1089. doi:10.17051/io.2016.06677

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Ankara: Seçkin.

